

Agnieszka Gronkowska-Koziar*

Recenzja książki Hanny Koksy „Wychowanie młodzieży w działalności Cecylii Plater-Zyberkówny”

A review of the book entitled *The Education of Young People in Cecylia Plater-Zyberkówna’s Activity* by Hanna Koks

W mnogości pozycji związanych z problematyką wychowania młodzieży na szczególne wyróżnienie zasługuje publikacja dr Hanny Koksy wydana przez Wydawnictwo Episteme pt. *Wychowanie młodzieży w działalności Cecylii Plater-Zyberkówny*. Publikacja liczy 348 stron, w tym 21 stron zajmuje bibliografia źródłowa i bogata literatura autorstwa badaczy zajmujących się badaniem wyjątkowej, ale mało dziś znanej działalności pedagogicznej, pisarskiej i społecznej Cecylii Plater-Zyberkówny.

Publikację rozpoczyna obszernie wprowadzenie, w którym autorka uzasadnia motyw i cel podjęcia problematyki wychowania młodzieży w działalności Cecylii Plater-Zyberkówny. Według Hanny Koksy celem publikacji była rekonstrukcja i analiza pedagogicznych poglądów Cecylii Plater-Zyberkówny na chrześcijańskie wychowanie młodzieży ze szczególnym uwzględnieniem potrzeby odrodzenia moralnego poprzez udział podmiotów i środowisk wychowujących. Tak sformułowany cel skłonił autorkę do postawienia głównego pytania badawczego:

* Agnieszka Gronkowska-Koziar (ORCID: 0000-0003-1037-6493) – studentka IV roku studiów doktoranckich w Instytucie Pedagogiki (Katedra Dydaktyki, Edukacji Szkolnej i Pedeutologii) Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, kontakt: agronkowska92@interia.pl.

jaką koncepcję wychowania młodzieży prezentowała Cecylia Plater-Zyberkówna w swojej działalności pedagogicznej i edukacyjnej?

We wprowadzeniu zaprezentowane zostały również adekwatnie dobrane metody naukowe. Autorka posłużyła się metodą rekonstrukcji hermeneutycznej z wykorzystaniem zasad działania poznawczego osiąganego przez analizę i syntezę. Analiza biograficzna pozwoliła autorce ukazać życie i działalność Cecylii Plater-Zyberkówny oraz utrwalić jej dorobek pisarski o tematyce wychowawczej. Z kolei szczegółowa analiza wypowiedzi na określone tematy zawarte w publikacjach źródłowych dostarczyły wiedzy o rzeczywistości społeczno-kulturowej w czasie jej życia, twórczości i działalności pedagogicznej.

Dzięki zastosowanym metodom, autorka w rzetelny sposób zebrała i opracowała liczne materiały archiwalne, podjęła krytyczną analizę i próbę syntezy pedagogicznych poglądów Plater-Zyberkówny, odczytała i podjęła analizę pojęcia ideału wychowania, chrześcijańskiej zasady pracy nad sobą, znaczenia religii w procesie wychowania oraz przyczyn niewiary wśród młodzieży. Jako antidotum na ówczesny kryzys i liczne pęknięcia międzypokoleniowe wskazała na potrzebę niezłomnych zasad, wzniosłych ideałów, czujności, pracy nad sobą i poszanowania godności człowieka. Przypomniała potrzebę formowania osobowości dojrzałej oraz określiła udział podstawowych podmiotów i środowisk wychowujących. Wskazała na rolę i znaczenie wychowania w rodzinie, szkole i Kościele katolickim. Szczególny akcent położyła na wychowanie religijno-moralne i społeczne.

W pierwszym rozdziale recenzowanej publikacji na tle sytuacji polityczno-społecznej i kulturalnej przełomu XIX i XX w. ukazane zostało życie, twórczość, działalność oświatowo-wychowawcza oraz społeczna Cecylii Plater-Zyberkówny. W sposób szczegółowy został przedstawiony wpływ epoki i stosunków społeczno-kulturalnych przełomu XIX i XX w. na wychowanie młodzieży w zaborze rosyjskim oraz sytuacja Kościoła katolickiego i oświaty.

Zaprezentowana w ten sposób biografia Cecylii Plater-Zyberkówny ukazała jej miejsce w budowaniu nowoczesnej oświaty. Dostarczyła również refleksji nad społeczną rolą kobiety w Polsce przełomu XIX/XX w. Jej działalność pedagogiczna, publicystyczna oraz społeczna wiązała się z pracą u podstaw, która oparta była nie na poglądach laickich, materialistycznych lub pozytywistycznych, ale na deprecjonowanych dziś zasadach chrześcijańskich i nauce Chrystusa.

W drugim rozdziale Hanna Kokska podjęła rozważania na temat zagrożeń rozwoju wiary i moralności wśród młodzieży upatrywanych przez Plater-Zyberkównę. Wyszczególnione zostały wewnętrzne i zewnętrzne zagrożenia rozwoju zasad moralnych młodzieży, skutki łamania praw Bożych, utrata ideałów i wyższych celów życiowych, a także zagrożenia wynikające z nadużyć zmysłowych, dewaluacja ideału kobiety, mężczyzny i rodziny oraz zagubienie poczucia tożsamości narodowej.

Tematyka kolejnego rozdziału recenzowanej rozprawy dotyczy zagadnienia wychowania i odrodzenia moralnego młodzieży w duchu chrześcijańskim. W tej części książki autorka zaprezentowała zrekonstruowany w oparciu o literaturę źródłową, sposób rozumienia wychowania Plater-Zyberkówny. W jej ujęciu wychowanie pojmowane było jako integralny rozwój wszystkich władz młodego człowieka, którymi są: umysł, uczucia, wola oraz ciało. Ponadto opisana została osobowość dojrzała, typy osobowości niedojrzałych, rozumienie ideału oraz udział wychowujących podmiotów i środowisk w szczególności rodziny, roli Kościoła a także udziału autorytetu wychowawcy. Całość trzeciego rozdziału podsumowuje odwołanie się do odpowiedzialności młodzieży za rozwój ideałów dobra, prawdy i piękna. Omówione przez autorkę publikacji poszczególne zagadnienia związane z osobą i dziełem Plater-Zyberkówny umożliwiły dokonanie oceny jej poglądów i działalności w wychowaniu młodzieży.

W ostatniej części pracy autorka zmierzyła się z udaną próbą ukazania oryginalności i nowatorstwa działalności Plater-Zyberkówny. Szczególnie istotnym walorem tej pracy jest zaprezentowanie przez autorkę publikacji aktualności i znaczenia poglądów Zyberkówny w odniesieniu do aktualnej myśli pedagogicznej.

Podsumowując, należy podkreślić, że poruszana w recenzowanej książce tematyka wychowania młodzieży w działalności Plater-Zyberkówny jest cenną pozycją przede wszystkim dla studentów pedagogiki, wychowawców, katechetów oraz nauczycieli, dla których istotne jest wychowanie całego człowieka i kształtowanie jego osoby.

Zaprezentowana troska o integralny rozwój oraz moralne i społeczne ukształtowanie woli i charakteru młodzieży w szczególności dziewcząt w ujęciu Plater-Zyberkówny skłania do refleksji nad wychowaniem współczesnego młodego pokolenia w świetle ideałów chrześcijańskich.

Uważam, że warto wzbogacić swoją bibliotekę o tę także cenną pozycję wydawniczą, ze względu na fakt, iż jej autorka dotyka rangi ideałów prawdy, dobra i piękna w wychowaniu oraz udziału podmiotów i środowisk wychowujących. Porusza również temat kryzysu autorytetu i wartości we współczesnym świecie, który coraz częściej stanowi przedmiot wielu analiz i dyskusji naukowych. Cenną wartością recenzowanej publikacji jest także ukazanie zagadnienia niewiary wśród młodzieży jako rosnącego problemu w obecnych czasach.

Przedstawiona przez autorkę publikacji działalność pedagogiczna, pisarska i społeczna Cecylii Plater-Zyberkówny wpisuje się w deprecjonowaną dziś pedagogikę katolicką jako uniwersalną i humanistyczną teorię wychowania. Dzięki wykorzystanym metodom badań autorka podkreśliła wartość analizowanych dzieł Plater-Zyberkówny ukazując autentyzm oraz jakże ważny dziś uniwersalizm pedagogiczny. Przyniesione analizy różnych wątków myślowych dotyczących procesu wychowania oraz przedstawienie charakterystycznego rysu działalności Plater-Zyberkówny w nurcie badań biograficznych kierują nasze myśli w stronę potrzeby odzyskania zapomnianego dziedzictwa pedagogicznego. Stanowią też podstawę do wdrażania skutecznych i niezbędnych działań w pracy ze współczesną młodzieżą.